

Verkennd natuuronderzoek locatie Oude Haaksbergerdijk 300 te Enschede

Onderzoek naar het voorkomen van beschermde natuurwaarden

Datum: 05-10-2016
Auteur: A. Tuitert
Opdrachtgever: dhr. Lefers
Rapportnummer: AT/2016/05.10
Versie: D2

Paraaf:

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Voor een perceel met een aantal oude schuren op de locatie Oude Haaksbergerdijk 300 te Enschede bestaan herontwikkelingsplannen, waarbij de schuren op het terrein worden gesloopt en vervangen door een nieuwe woning. In opdracht van dhr. Lefers is voor deze ontwikkeling een verkennend natuuronderzoek uitgevoerd om de effecten van de voorgenomen ontwikkeling op beschermde natuurwaarden in beeld te brengen. Voorliggend rapport bevat de uitkomsten van het verkennend natuuronderzoek.

Figuur 1.1: Ligging plangebied (rood omcirkeld).

1.2 Doelstelling

De doelstelling van dit onderzoek is om duidelijkheid te verkrijgen over de vraag of door de voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling verbodsbepalingen uit de wet- en regelgeving voor natuur worden overtreden ten aanzien van beschermde soorten of gebieden. Indien sprake is van effecten op beschermde soorten, dan is voor de ingreep mogelijk een ontheffing vereist op grond van artikel 75 Flora- en faunawet. Indien sprake is van effecten op beschermde gebieden, dan is voor de ingreep mogelijk een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet vereist.

1.3 Plangebied

Het plangebied betreft een perceel met enkele oude (kippen)schuren op het erf van het perceel Oude Haaksbergerdijk 300 te Enschede. De schuren staan al enige tijd leeg en hebben daarvoor dienst gedaan als opslagruimte voor o.a. caravans en boten. Midden op het terrein is een bosje aanwezig bestaande uit een verschillende bomen zoals populier, paardenkastanje, zwarte els en zomereik. Verder is het plangebied zelf grotendeels (half)verhard en liggen rondom het plangebied intensief beheerde graslandpercelen.

Foto's te slopen oude (kippen)schuren in het plangebied.

2 Wettelijk kader

2.1 Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet 1998 (Nbwet) regelt de bescherming van belangrijke natuurgebieden (Natura 2000-gebieden en Beschermde natuurmonumenten) in Nederland. Projecten, plannen of handelingen, die negatieve effecten op Natura 2000-gebieden kunnen hebben en die niet nodig zijn voor of verband houden met het beheer, zijn op grond van artikel 19d Nbwet verboden. Ook projecten, plannen of handelingen die buiten het Natura 2000-gebied plaatsvinden kunnen verboden zijn als er negatieve effecten door 'externe werking' kunnen optreden. Gedeputeerde Staten – of in uitzonderingsgevallen de minister van EZ – kunnen een vergunning verlenen voor activiteiten die negatieve effecten op Natura 2000-gebieden kunnen hebben. De vergunning wordt pas afgegeven nadat een zogenaamde 'habitattoets' het bevoegd gezag de zekerheid heeft gegeven dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast en de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van de soorten niet verslechtert en dat er geen significante verstoring van soorten optreedt.

2.2 Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet (Ffwet) voorziet sinds 1 april 2004 in bescherming van inheemse soorten planten en dieren. Naast bepalingen voor specifiek aangewezen soorten geldt krachtens art. 2 van de Ffwet de algemene zorgplicht voor alle in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. Via deze wet wordt eenieder mede verantwoordelijk voor de zorg en bescherming van flora en fauna.

Voor de bij wet aangewezen soorten moeten activiteiten, ruimtelijke ingrepen en ruimtelijk gebruik worden getoetst aan de verbodsbepalingen uit de wet. Beschermde planten mogen niet worden geplukt of beschadigd (art. 8), beschermde dieren mogen niet worden gedood, verwond, gevangen, of verontrust (art. 9 en 10) en voortplantings- en vaste rust- of verblijfsplaatsen mogen niet worden beschadigd of verstoord (art. 11). Bovendien is het niet toegestaan beschermde soorten planten en dieren te vervoeren, of onder zich te hebben (art. 13). Wanneer als gevolg van activiteiten de effecten op beschermde soorten zodanig zijn dat daarmee deze bepalingen overtreden worden, dan dient daarvoor in bepaalde gevallen een ontheffing aangevraagd te worden.

In de Flora- en faunawet worden beschermde soorten ingedeeld in drie verschillende beschermingsniveaus:

Algemeen beschermde soorten

Voor algemeen beschermde soorten (tabel 1 Ffwet) geldt een vrijstelling van de ontheffingsplicht bij activiteiten die te maken hebben met ruimtelijke ingrepen of beheer, mits de gunstige staat van instandhouding van de soorten niet in gevaar komt. Bij andere activiteiten moet wel een ontheffing worden aangevraagd. Wel geldt ten aanzien van deze soorten de algemene zorgplicht. Er zal altijd gezocht moeten worden naar manieren om de negatieve effecten te minimaliseren.

Overige beschermde soorten

Voor de iets zwaarder beschermde soorten (tabel 2 Ffwet) is voor ruimtelijke ingrepen wel een ontheffing vereist, tenzij er gewerkt wordt volgens een door de minister van EZ goedgekeurde gedragscode. Een gedragscode biedt organisaties de mogelijkheid om bepaalde beheersmaatregelen of ruimtelijke ontwikkelingen uit te voeren zonder telkens daarvoor een (afzonderlijke) ontheffing te moeten aanvragen. In dat geval geldt een vrijstelling van de ontheffingsplicht. Het toetsingscriterium voor ontheffingverlening van tabel 2-soorten is het criterium van de gunstige staat van instandhouding van de soort. Die mag niet in het geding komen.

Strikt beschermde soorten

De derde categorie zijn de strikt beschermde soorten (tabel 3 Ffwet). Ten aanzien van deze beschermde soorten geldt dat altijd een ontheffing van de verbodsbepalingen moet worden aangevraagd. De ontheffing wordt alleen verleend indien uit onderzoek blijkt dat er een bij wet genoemde dwingende reden aan het plan ten grondslag ligt, er geen andere bevredigende oplossing bestaat en de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in gevaar komt.

Vogels

Vogels vormen een aparte categorie. Voor broedende vogels zijn er vrijwel geen ontheffingsmogelijkheden. Vogels zijn vooral kwetsbaar in hun broedperiode, daarom geldt in ieder geval dat in de buurt waar vogels broeden geen werkzaamheden mogen plaatsvinden in het broedseizoen (globaal van half maart tot begin augustus). Door het ministerie van EZ is een lijst opgesteld met vogelsoorten die jaarrond beschermd zijn. Voor deze soorten geldt dat ze ook buiten het broedseizoen niet mogen worden verstoord of hun vaste rust- en verblijf mag worden aangetast.

2.3 Beleid ten aanzien van het Natuurnetwerk Nederland/Ecologische Hoofdstructuur

In de Wet ruimtelijke ordening (Wro) is het ruimtelijk beleid op rijks-, provinciaal, en gemeentelijk niveau vastgesteld, waarin onder andere de bescherming van het Natuurnetwerk Nederland (NNN)/Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is verankerd. De EHS werd officieel geïntroduceerd in het Natuurbeleidsplan en is daarna opgenomen in de Nota Ruimte, welke inmiddels vervangen is door de Structuurvisie infrastructuur en ruimte (SVIR). Kaderstellende regels ten aanzien van o.a. NNN/EHS zijn opgenomen in het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro). Bij geplande ingrepen die binnen het NNN/EHS vallen moet het belang van de natuurbescherming worden afgewogen tegen andere belangen, indien de voorgenomen ingreep negatief uitwerkt op de aanwezige natuurwaarden. De kern van de afweging vormt het 'nee, tenzij'-principe. Dit wil zeggen dat schadelijke ingrepen **niet** zijn toegestaan, **tenzij** er andere belangen zijn die de ingreep rechtvaardigen. In dat geval zijn compenserende maatregelen voorgeschreven.

Het Rijk en de provincies hebben spelregels afgesproken over wat wel en niet kan omtrent NNN/EHS. Ze hebben dit in overleg met gemeenten en maatschappelijke organisaties gedaan. De afspraken zijn de 'Spelregels EHS'.

Concrete beleidsregels ten aanzien van de NNN/EHS in Overijssel zijn opgenomen in de vigerende Omgevingsverordening van de provincie Overijssel.

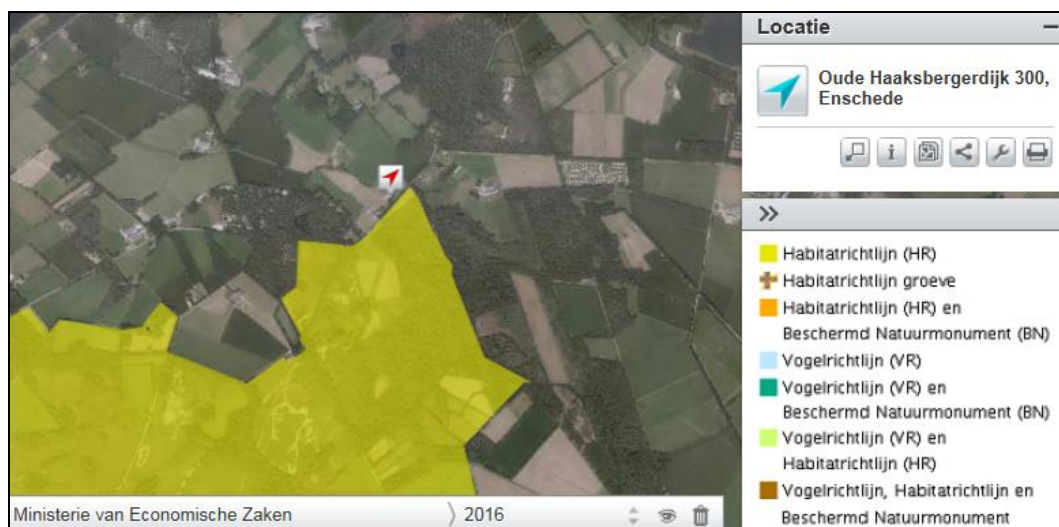
3 Bureauonderzoek

3.1 Werkwijze

Op basis van bestaande inventarisatiegegevens is een bureauonderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van beschermde gebieden en/of soorten in (de omgeving van) het plangebied. Hiervoor zijn o.a. verspreidingsatlassen gebruikt en digitale media als www.waarneming.nl en www.telmee.nl. Aan de hand van deze bureaustudie is een inschatting gemaakt van welke beschermde gebieden en/of soorten er mogelijk in (de omgeving van) het plangebied voorkomen.

3.2 Natuurbeschermingswetgebieden

Het plangebied maakt geen onderdeel uit van de begrenzing van een Natura 2000-gebied of een beschermd natuurmonument, maar grenst wel aan het Natura 2000-gebied Buurserzand & Haaksbergerveen. Dit Natura 2000-gebied ligt aan de overzijde van de Oude Haaksbergerdijk. Andere Natura 2000-gebieden en/of beschermde natuurmonumenten liggen op grotere afstand (> 3,5 km) van het plangebied.

Figuur 3.2: Ligging Natura 2000-gebieden en/of beschermde natuurmonumenten ten opzichte van het plangebied (rode pijl). Bron: Atlas Leefomgeving ministerie EZ.

De sloop van de schuren op het terrein en de bouw van de nieuwe woning leiden niet tot een significant negatief effect op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied Buurserzand & Haaksbergerveen. Dit gebied betreft een Habitatrictlijngebied dat is aangewezen voor enkele habitattypen en de habitatsoorten grote modderkruiper en kamsalamander. Omdat het plangebied buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied ligt, is geen sprake van verlies aan habitattypen en/of leefgebied van de grote modderkruiper en kamsalamander.

De Effectenindicator van het ministerie van EZ geeft aan dat het onbekend is of de kamsalamander gevoelig is voor geluid. De kamsalamander heeft geen voortplantingsroep, van het maskeren hiervan door verkeersgeluid is dan ook geen sprake. De soort oriënteert zich bij het foerageren vooral op zicht en reuk en niet op gehoor (Himstedt & Schaller 1966, Margolis 1976). Van verstoring door geluid van het foeragegedrag van de kamsalamander is derhalve geen sprake. De kamsalamander foerageert in het water op macrofauna en amfibieënlarven en -eieren en op het land op regenwormen, slakken en insecten (Profielen habitatsoorten 2008. Kamsalamander *Triturus cristatus* H1166). Deze soorten prooidieren zijn voor zover bekend niet gevoelig voor geluid. Afname van voedselbeschikbaarheid is daarom uitgesloten. Significante verstoring van de kamsalamander als gevolg van geluidverstoring valt derhalve uit te sluiten.

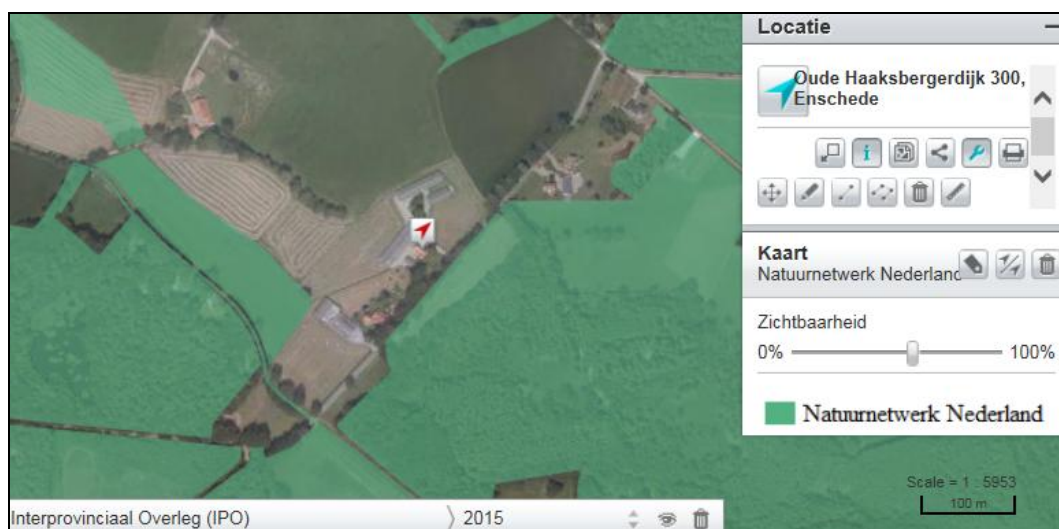
De Effectenindicator van het ministerie van EZ geeft aan dat de kwalificerende vissoort grote modderkruiper zeer gevoelig is voor geluid (in algemene zin). Deze gevoeligheid betreft vooral harde onverwachte geluiden die tot grote drukverschillen onderwater kunnen leiden, zoals heiwerkzaamheden in het water. Ook langsvarende motorboten kunnen vissen verstoren (Opzeeland et al., 2007). Op grond van de fysica van geluid valt verstoring van vissen door bovenwatergeluid echter uit te sluiten. De overdracht van geluid boven water (trillingen/golven in lucht) naar onder water (trillingen/golven in water) is namelijk zeer gering. Het wateroppervlak reflecteert immers het geluid. Hierdoor kunnen vissen bovenwatergeluid niet horen. Dit kan ook worden afgeleid uit het feit dat in berm-sloten van (rijks)wegen of spoorlijnen vaak vissen zoals grote en kleine modderkruiper en bittervoorn worden aangetroffen. Significante verstoring van de grote modderkruiper in het nabijgelegen Natura 2000-gebied Buurserzand & Haaksbergerveen is derhalve uitgesloten.

Aangezien de werkzaamheden (sloop enkele schuren en nieuwbouw woning) in omvang en doorlooptijd beperkt zijn, wordt geen toename aan stikstofdepositie boven de grenswaarde van 0,05 mol N/ha/jr verwacht in het naastgelegen Natura 2000-gebied Buurserzand & Haaksbergerveen.

Verdere toetsing in de vorm van een verslechteringstoets of een passende beoordeling of het aanvragen van een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 is niet aan de orde.

3.3 Natuurnetwerk Nederland/Ecologische Hoofdstructuur

Het plangebied ligt niet binnen de begrenzing van het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen EHS), maar grenzen daar wel aan. De begrenzing van NNN/EHS volgt ter plaatse van het plangebied grotendeels de begrenzing van het Natura 2000-gebied Buurserzand & Haaksbergerveen en ligt aan de zuidzijde van de Oude Haaksbergerdijk. Aangezien de Provinciale Ruimtelijke Verordening van de provincie Overijssel geen bepalingen ten aanzien van externe werking bevat, is nadere toetsing aan de bepalingen uit de vigerende PRV van de provincie Overijssel ten aanzien van het aspect NNN/EHS niet noodzakelijk. Het plangebied ligt immers buiten de begrenzing van NNN/EHS.

Figuur 3.3: Ligging NNN/EHS ten opzichte van het plangebied (rode pijl). Bron: Atlas Leefomgeving IPO.

3.4 Beschermde soorten

Er zijn geen waarnemingen van beschermde soorten bekend uit het plangebied zelf. In de directe omgeving zijn volgens de NDFF waarnemingen gedaan van de algemeen beschermde koningsvaren (tabel 1 Ffwet) en zwaarder beschermde soorten wilde gagel,

rietorchis, gewone dwergvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis, huismus, steenuil, kerkuil, buizerd, havik, steenmarter, eekhoorn, heikikker, boomkikker, levendbarende hagedis en zandhagedis.

4 Verkennend veldbezoek

4.1 Werkwijze

Op 23 september 2016 heeft een verkennend veldbezoek in het plangebied plaatsgevonden. Op basis van expert judgement is aan de hand van biotoopeisen van beschermde soorten en habitatkenmerken in het plangebied beoordeeld welke beschermde soorten er in het plangebied kunnen voorkomen. Het veldonderzoek heeft een verkennend karakter en kan niet worden gezien als uitputtende soorteninventarisatie.

4.2 Flora

Er zijn geen verspreidingsgegevens van beschermde plantensoorten bekend uit het plangebied. Het plangebied is grotendeels verhard en bebouwd en heeft derhalve een beperkte waarde voor vaatplanten. Op de stenen gevels van de bebouwing zouden beschermde soorten muurplanten voor kunnen komen. Tijdens het veldbezoek zijn echter geen beschermde soorten muurplanten zoals tongvaren, steenbreekvaren of gele helm-bloem aangetroffen in het plangebied. Ook elders op het terrein zijn tijdens het veldbezoek geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Nader onderzoek naar planten of het aanvragen van een ontheffing op grond van de Flora- en faunawet is niet aan de orde.

4.3 Vogels

Tijdens het veldbezoek zijn geen nesten van vogels met een jaarrond beschermde nestplaats aangetroffen in het plangebied. De bebouwing in het plangebied is niet geschikt als broedplaats voor huismus en gierzwaluw vanwege het ontbreken van geschikte dakconstructies. Aangezien de schuren zorgvuldig dichtgemaakt zijn om te voorkomen dat gestalde caravans, boten of ander opgeslagen materiaal bevuild wordt door uitwerpselen van uilen, zijn ze ongeschikt als broedplaats voor uilen. Er zijn binnen in de schuren ook geen uitwerpselen of braakballen van uilen aangetroffen. Uit NDFF data blijkt overigens dat in de omgeving van het plangebied wel uilen broeden. Op het perceel aan de Lefertweg 55 broedt een paartje steenuilen en een paartje kerkuilen. Ook op het perceel aan de Leppepaalweg 29 is wel eens een roepende steenuil waargenomen. Het plangebied maakt geen onderdeel uit van de functionele leefomgeving van deze territoria. In de bomen binnen het plangebied zijn geen grotere (roofvogel)nesten aangetroffen en de bomen bevatten geen spechtenholtes. Aanwezigheid van nesten van vogels met een jaarrond beschermde nestplaats in het plangebied kan derhalve worden uitgesloten. Nader onderzoek naar vogels of het aanvragen van een ontheffing op grond van de Flora- en faunawet is niet aan de orde.

Foto 4.3: Met gaas dichtgemaakte ventilatieopeningen in één van de schuren in het plangebied.

In het fietsenschuurtje is een oud merelnest aangetroffen en in de begroeiing om de schuren heen en in het bosje centraal in het plangebied kunnen diverse (zang)vogels broeden waarvan het nest niet jaarrond beschermd is. Nesten van deze algemeen voorkomende broedvogels zijn alleen beschermd wanneer ze in gebruik zijn tijdens het broedseizoen. Wanneer buiten het broedseizoen van vogels, dat globaal loopt van half maart tot begin augustus, wordt gewerkt, dan is geen sprake van het verstoren van in gebruik zijnde vogelnesten.

4.4 Zoogdieren

4.4.1 Vleermuizen

De te slopen schuren zijn ongeschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. De schuren hebben geen spouwmuren of pannendakconstructies waarin vleermuizen zouden kunnen verblijven. Ook zijn geen kieren aanwezig achter de gevelbetimmering waarachter vleermuizen zouden kunnen verblijven. Er zijn tijdens het veldbezoek ook geen sporen (uitwerpselen) van vleermuizen aangetroffen in de gebouwen. Aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen in de bebouwing kan derhalve op voorhand worden uitgesloten.

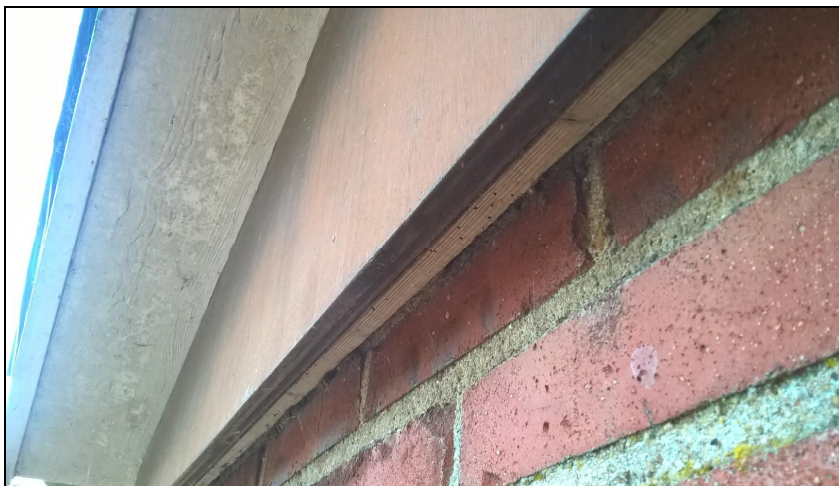

Foto 4.4.1: Naadloze aansluiting gevelbetimmering op de buitengevels van één van de schuren in het plangebied.

In het plangebied zijn geen bomen aanwezig met holtes, scheuren of kieren waarin boombewonende vleermuizen zouden kunnen verblijven. Aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen kan derhalve op voorhand worden uitgesloten.

Het erf bevat in beperkte mate geschikt foerageergebied voor vleermuizen. Van essentieel foerageergebied dat van groot belang is voor de functionaliteit van elders aanwezige vaste rust- en verblijfplaatsen is geen sprake.

Nader onderzoek naar vleermuizen of het aanvragen van een ontheffing op grond van de Flora- en faunawet is niet aan de orde.

4.4.2 Overige zoogdiersoorten

Tijdens het verkennend veldbezoek zijn enkele oude steenmarterkeutels aangetroffen in de te slopen schuren. Er zijn geen recente bewoningssporen zoals verse prooiresten of latrines gevonden. De schuren worden waarschijnlijk incidenteel door steenmarters gebruikt als foerageergebied. Van een vaste rust- of verblijfplaats is momenteel geen sprake. In de schuren zijn verder sporen van bruine rat en muizen (waarschijnlijk huisspits-

muis en bosmuis) aangetroffen. Op het erf kunnen verder soorten als wezel, bunzing en egel voorkomen. Het betreft algemeen beschermde soorten (tabel 1 Ffwet) waarvoor een vrijstelling van de verbodsbepalingen uit de Ffwet geldt.

Op een naastgelegen boerenerf is in 2008 een zichtwaarneming van een das gedaan. Verder zijn er geen waarnemingen van dassen(burchten) bekend uit de directe omgeving van het plangebied. Het plangebied is ongeschikt als leefgebied voor de das. Het omliggende grasland maakt mogelijk wel onderdeel uit van het leefgebied van de das, maar dit blijft behouden.

In het plangebied zijn verder geen (potentiële) vaste rust- en verblijfplaatsen van zwaarder beschermde overige zoogdiersoorten zoals boomarter en eekhoorn aangetroffen. Nader onderzoek naar overige zoogdiersoorten of het aanvragen van een ontheffing op grond van de Flora- en faunawet is niet aan de orde.

4.5 Vissen, amfibieën en reptielen

In het plangebied is geen geschikt biotoop aanwezig voor beschermde soorten vissen, amfibieën en reptielen. Er is geen oppervlaktewater aanwezig wat kan dienen als leefgebied en/of voortplantingsplaats en geen begroeiing die geschikt is als overwinteringshabitat. Nader onderzoek naar vissen, amfibieën en reptielen of het aanvragen van een ontheffing op grond van de Flora- en faunawet is niet aan de orde.

4.6 Ongewervelden

Tijdens het verkennend veldbezoek zijn geen beschermde soorten ongewervelden in het plangebied aangetroffen. Het plangebied bevat ook geen geschikte biotoop voor beschermde soorten libellen, dagvlinders of andere soorten ongewervelden. De aanwezigheid van beschermde soorten ongewervelden in het plangebied kan derhalve worden uitgesloten. Nader onderzoek naar ongewervelden of het aanvragen van een ontheffing op grond van de Flora- en faunawet is niet aan de orde.

5 Conclusie

5.1 Natuurbeschermingswet

Het voorgenomen plan leidt niet tot een overtreding van de verbodsbepalingen uit de Natuurbeschermingswet 1998 ten aanzien van Natura 2000-gebieden en/of beschermde natuurmonumenten. Verdere toetsing in de vorm van een verslechteringstoets of een passende beoordeling of het aanvragen van een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 is niet aan de orde.

5.2 Natuurnetwerk Nederland/Ecologische Hoofdstructuur

Het voorgenomen plan leidt niet tot een overtreding van de verbodsbepalingen uit de vigerende Omgevingsverordening van de provincie Overijssel ten aanzien van NNN/EHS. Verdere toetsing in de vorm van een “Nee, tenzij-toets” is niet aan de orde.

5.3 Flora- en faunawet

Het plangebied vormt geschikt leefgebied voor enkele algemeen voorkomende zoogdieren zoals bruine rat, huisspitsmuis, bosmuis, wezel, bunzing en egel. Het betreft algemeen beschermde soorten (tabel 1 Ffwet) waarvoor een vrijstelling van de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet geldt. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing op grond van de Flora- en faunawet is niet aan de orde.

Zwaarder beschermde soorten planten of dieren (tabel 2 en/of 3 Ffwet) zijn niet in het plangebied aangetroffen en/of zijn niet te verwachten vanwege het ontbreken van geschikte biotoop voor deze soorten. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing op grond van de Flora- en faunawet is niet aan de orde.

In het plangebied zijn geen nesten van vogels met een jaarrond beschermde nestplaats zoals huismus, gierzwaluw, roofvogels, uilen en roek aangetroffen. De bebouwing en bomen in het plangebied zijn ook niet geschikt als nestplaats voor dergelijke vogelsoorten. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing op grond van de Flora- en faunawet is niet aan de orde. Wel kunnen algemeen voorkomende (zang)vogels in het plangebied broeden. Wanneer wordt gewerkt buiten het broedseizoen van vogels of het plangebied voorafgaand aan het broedseizoen van vogels ongeschikt wordt gemaakt als broedplaats, kan voorkomen worden dat broedende of nestelende vogels worden verstoord.